

**\* ધોરણ-૧૨ વિષય :- ભૂગોળ(148) \***

| ક્રમ | પ્રકરણનું નામ                               | અભ્યાસક્રમમાં રાખેલ મુદ્દાઓ                                                                                                                                                                                                                                                            | અભ્યાસક્રમમાંથી રાખેલ મુદ્દાઓ                                                                                                                                                                                                                                                      | રીમાર્ક્સ |
|------|---------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| ૧    | માનવ ભૂગોળ –પરિચય                           | પ્રસ્તાવના<br>માનવ ભૂગોળની વ્યાખ્યા<br>માનવ ભૂગોળનું વિષય વસ્તુ<br>માનવ ભૂગોળના અભ્યાસ અભિગમો                                                                                                                                                                                          | માનવ ભૂગોળ પરસ્પર સંકળાયેલા ત્રણ કાર્યો<br>માનવ ભૂગોળના અભિગમોની તુલના                                                                                                                                                                                                             |           |
| ૨    | માનવ વસ્તી                                  | પ્રસ્તાવના<br>વસ્તીનું વિતરણ અને ગીચતા<br>ભારતમાં વસ્તી વિતરણ ની પ્રાદેશિક વિભિન્નતાઓ<br>વસ્તી વધારો<br>વસ્તીનું માળખું<br>સ્ત્રી પુરુષ પ્રમાણ / ગ્રામીણ અને શહેરી વસ્તી /સાક્ષારતા / ધાર્મિક માળખું<br>વસ્તીનું કદ<br>માનવ વિકાસ<br>માનવ વિકાસનું માપન<br>માનવ વિકાસ સૂચકાંક અને ભારત | વિશ્વમાં વસ્તીની ગીચતાનું વિતરણ<br>વસ્તીનું કદ<br>વસ્તી ગીચતા પર અસર કરતા પરિબળો<br>વસ્તી વધારા પર અસર કરતા પરિબળો<br>વયજુથો / વ્યવસાયિક માળખું /વંશીય માળખું /ભાષાકીય માળખું<br>ભારતની વસ્તી વિષયક નીતિ -૨૦૦૦                                                                     |           |
| ૩    | માનવીની પ્રાથમિક અને દ્વિતીયક પ્રવૃત્તિ     | માનવીની આર્થિક પ્રવૃત્તિઓ<br>માનવીની આર્થિક પ્રવૃત્તિઓ ના પ્રકારો<br>પ્રાથમિક પ્રવૃત્તિ ઓ (શિકાર અને સંગ્રહ પ્રવૃત્તિ /પશુપાલન પ્રવૃત્તિ અસ્થાયી /વ્યાપારિક પશુપાલન )<br>માનવીની દ્વિતીયક પ્રવૃત્તિ અર્થ                                                                               | ખેતી<br>ખેતી આધારિત આનુષંગિક પ્રવૃત્તિઓ<br>ખનન<br>ઉદ્યોગનું વર્ગીકરણ                                                                                                                                                                                                               |           |
| ૪    | માનવીની તૃતીયક,ચતુર્થક અને પંચમ પ્રવૃત્તિ ઓ | પ્રસ્તાવના<br>તૃતીયક પ્રવૃત્તિ અર્થ<br>તૃતીયક પ્રવૃત્તિમાં સેવાના મુખ્ય વિભાગો<br>ચતુર્થક પ્રવૃત્તિ અર્થ                                                                                                                                                                               | ઇન્ફર્મેશન ટેકનોલોજી<br>માનવીની પંચમ પ્રવૃત્તિઓ                                                                                                                                                                                                                                    |           |
| ૫    | પરિવહન                                      | પ્રસ્તાવના<br>પરિવહન ના માધ્યમો<br>જમીન માર્ગો( સડક માર્ગો,વિશ્વના મુખ્ય સડકમાર્ગો,ભારતમા સડક માર્ગો,મુખ્ય રાષ્ટ્રિય ધોરિમાર્ગો )<br>જળ માર્ગો<br>ભારતના આંતરિક જળમાર્ગો<br>સુએઝ નહેર /પનામા નહેર /<br>હવાઇ માર્ગો<br>ભારતના હવાઇ માર્ગો<br>રોપ-વે<br>પરિવહન સંબંધી સમસ્યાઓ ઉકેલ       | રેલમાર્ગો- વિશ્વના મુખ્ય રેલમાર્ગો/ ભારતીય રેલમાર્ગો<br>વિશ્વના મુખ્ય આંતરિક જળમાર્ગો<br>દરિયાઇ પરિવહન<br>ઉત્તર એટલેન્ટિક માર્ગ<br>કેપ ઓફ ગુડ હોપ માર્ગ<br>દક્ષિણ એટલેન્ટિક માર્ગ<br>ઉત્તર પેસિફિક જળમાર્ગ<br>દક્ષિણ પેસિફિક જળમાર્ગ<br>-પાઇપલાઇન<br>-ભારતની મુખ્ય પાઇપલાઇન માર્ગો |           |

|    |                                              |                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                                                                                  |  |
|----|----------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--|
| 6  | દુર સંચાર                                    | સંચાર<br>સંચારના સાધનો<br>વ્યક્તિગત સંચાર તંત્ર ( ટેલીફોન,ઈન્ટરનેટ/ઈ-મેલ )<br>સમુહ સંચાર તંત્ર<br>સમાચારપત્રો અને સામાયિક,<br>આકાશવાણી<br>દુરદર્શન<br>ફિલ્મ                                                      | ફેક્સ<br>ઉપગ્રહ- સંચાલ<br>-કમ્પ્યુટર<br>-કમ્પ્યુટર ના ઉપયોગો                                                                                                                                                     |  |
| 7  | વ્યાપાર                                      | વ્યાપાર<br>વ્યાપારનો ઇતિહાસ<br>વ્યાપારની જરૂરિયાત<br>ભારતના વિદેશ વ્યાપારની દિશા<br>ભારતના વિદેશ વ્યાપારની બદલાતી તરત<br>મુક્ત વ્યાપાર પ્રદેશો<br>આંતર રાષ્ટ્રિયવ્યાપારના પ્રવેશ દ્વાર બંદર<br>બંદરના પ્રકારો    | -ભારતના વિદેશ વ્યાપાર - આયાત નિકાસ<br>-વિશ્વના વિવિધ વ્યાપારીસંઘો<br>-આંતર રાષ્ટ્રિય વ્યાપારમા વિશ્વ વ્યાપાર સંગઠન                                                                                               |  |
| 8  | માનવ વસાહતો                                  | પ્રસ્તાવના<br>વસાહતોનું વર્ગીકરણ<br>સામુહિક અથવા કેન્દ્રિય વસાહતો<br>ગ્રામીણ વસાહતો<br>ગ્રામીણ વસાહત પ્રકારો<br>શહેરી વસાહત અર્થ અને માપદંડો<br>શહેરી વસાહત નું કાર્યકારીતાના આધારે વર્ગીકરણ                     | -શહેરીકરણની સમસ્યાઓ<br>-છુટી છવાઈ માનવ વસાહત                                                                                                                                                                     |  |
| 9  | કુદરતી સંસાધનો                               | સંસાધનોનો વિકાસ<br>સંસાધનોનું વર્ગીકરણ<br>જળ સંસાધન<br>જળ સંસાધન સંબંધી સમસ્યાઓ અને ઉકેલ<br>ભૂમિ સંસાધનો<br>ભૂમિ સંસાધન સાથે જોડાયેલી સમસ્યાઓ<br>પશુ સંસાધન<br>પશુ સંસાધન સંબંધી સમસ્યાઓ અને ઉકેલ<br>માનવ સંસાધન | ખનીજ સંસાધન<br>ખનિજોનું વર્ગીકરણ<br>ખનીજ સંસાધન સંબંધી સમસ્યાઓ અને ઉકેલ<br>ખનિજતેલ અને કુદરતી વાયુ સંબંધી સમસ્યાઓ અને ઉકેલ<br>-સાગરીય સંસાધન<br>- સાગરીય સંસાધનો નું વર્ગીકરણ<br>-સાગરીય સંસાધન સમસ્યાઓ અને ઉકેલ |  |
| 10 | વૈશ્વિક સમસ્યાઓ –<br>ભૌગોલિક પરીપ્રેક્ષ્યમાં | પર્યાવરણીય પ્રદૂષણ<br>પ્રદૂષણના પ્રકારો<br>જળ/વાયુ/ભૂમિ/ધ્વનિ પ્રદૂષણ<br>પ્રદૂષણ અટકાવવાના ઉપાયો<br>-ગરીબી<br>- ગરીબી દૂર કરવાના ઉપાયો                                                                           | ભૂખમરો<br>ઘન કચરાની સમસ્યાઓ અને નિકાલ<br>પ્રવાહી કચરો –ગંદા પાણીનો નિકાલ<br>જૈવિક કચરો<br>માનવ મળમૂત્રનિકાલ                                                                                                      |  |

|    |                                                       |                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                     |  |
|----|-------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------|--|
| 11 | માહિતીના સ્ત્રોત અને તેનું સંકલન                      | પ્રસ્થાવાના<br>ભૌગોલિક માહિતી<br>માહિતીની જરૂરીયાત<br>માહિતીની રજૂઆત<br>માહિતીનો સ્ત્રોત અને પ્રકાર<br>માહિતીનું સંગ્રહ અને પ્રસ્તુતિકરણ<br>માહિતીનું વિશ્લેષણ<br>સારણી કરણ અર્થ<br>આંકડાશાસ્ત્રીયપ્રચુકિતઓ<br>મધ્યવર્તી સ્થિતિના માપદંડો<br>મધ્યક /મધ્યસ્થ /બહુલક     | આલેખ<br>આલેખનું વર્ગીકરણ                                            |  |
| 12 | આંકડાકીય માહિતી નું આલેખન                             | આલેખનું મહત્વ<br>રેખા આલેખ<br>સ્તંભ આલેખ<br>રેખા અને સ્તંભ આલેખ (મિશ્ર )<br>વિભાજિત વર્તુળ આલેખ<br>પ્રવાહ આલેખ                                                                                                                                                         | વિતરણ નકશા<br>ટપકુ પદ્ધિત<br>રંગ છાયા પદ્ધિત<br>સમમુલ્ય રેખા પદ્ધિત |  |
| 13 | માહિતી વિશ્લેષણ અને નકશા નિર્માણમાં કમ્પ્યુટરનો ઉપયોગ | પ્રસ્થાવના<br>હાર્ડવેર અને સોફ્ટવેરનો પરિચય (ડીજિટાઇઝર/સ્કેનર /પ્લોટર)<br>નકશા આલેખના સોફ્ટવેર અને તેનું કાર્ય<br>કોમ્પ્યુટર સોફ્ટવેરની મદદથી નકશાકનના થતા ફાયદા<br>ગ્લોબલ પોઝીશનીંગ સિસ્ટમ (GPS)<br>GPS નો ઉપયોગ<br>જીઓગ્રાફિક ઇન્ફર્મેશન સિસ્ટમ (GIS)<br>જી.પી.આર.એસ | આલેખ નિર્માણમાં કેલ્સી<br>આલેખના નિર્માણના સોપાનો<br>GRASS – GIS    |  |